

**ROALD
DAHL**

**SJAKIE EN DE
CHOCOLADEFABRIEK**

TEKENINGEN VAN QUENTIN BLAKE

Vertaald door Harriët Freezer

DE FONTEIN

Voor Theo

Honderddertiende druk, 2026

Oorspronkelijke titel: *Charlie and the Chocolate Factory*

Voor het eerst verschenen in de Verenigde Staten in 1964

bij Alfred A. Knopf, Inc., 1964

Voor het eerst verschenen in Groot-Brittannië

bij George Allen & Unwin Ltd., Londen, 1967

Published by Puffin Books 1973

This clothbound edition published 2026

Text © The Roald Dahl Story Company Limited, 1964

ROALD DAHL is a trademark of The Roald Dahl Story Company Ltd.

Illustrations © Quentin Blake, 1995

The moral right of Roald Dahl and Quentin Blake has been asserted

www.roalddahl.com

Voor de Nederlandse uitgave:

© 1968/2006 Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling: Harriët Freezer

Grafische verzorging: Sander Pinkse Boekproductie

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining niet toegestaan.

ISBN 978 90 261 8782 7 (e-book 978 90 261 3517 0)

NUR 200, 282, 283

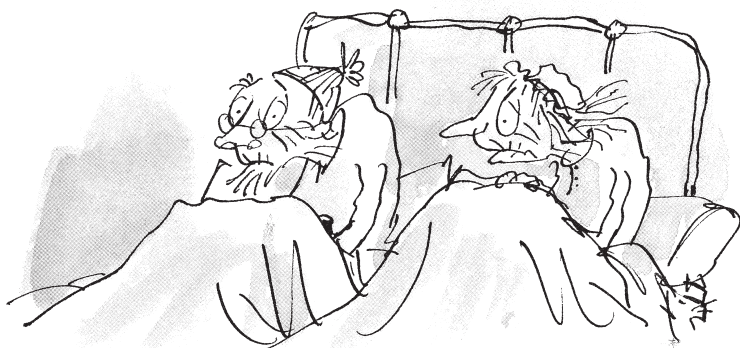
www.defonteinkinderboeken.nl

www.roalddahl-boeken.nl

DIT IS SJAKIE

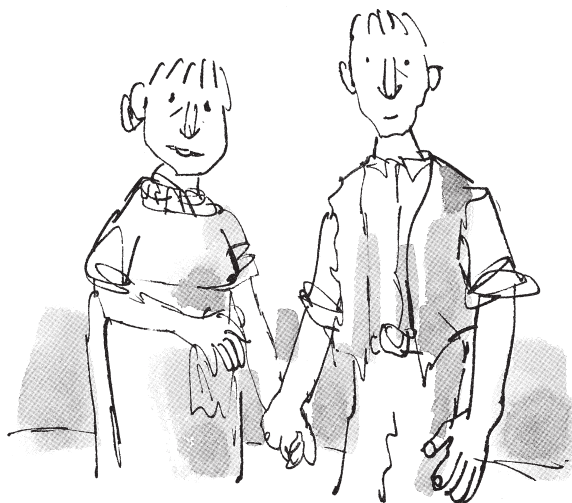
Deze twee **HEEL OUDE** mensen zijn de vader en moeder van meneer Stevens. Hun namen zijn opa Jakob en opoe Jakoba.

En déze twee **HEEL OUDE** mensen zijn de vader en moeder van mevrouw Stevens. Hun namen zijn grootvader Willem en grootmoeder Willemina.

Dit is meneer Stevens. Dit is mevrouw Stevens. En meneer en mevrouw Stevens hebben een zoontje dat Jacques Stevens heet.

Dit is **SJAKIE.**

'DAG, HOE GAAT 'T?

HOE GAAT 'T MET JOU?

ALLES GOED?'

Hij vindt het leuk om kennis te maken.

De hele familie – zes grote mensen (tel ze maar na) en de kleine Sjakie – woont samen in een piepklein houten huisje aan de rand van de stad.

Dat huisje was natuurlijk lang niet groot genoeg voor zoveel mensen en ze hadden dan ook een heel moeilijk leven.

Er waren maar twee kamers in het hele huisje en er stond maar één bed in.

Het bed hadden ze aan de vier grootouders gegeven, omdat die zo oud en moe waren. Ze waren zelfs zo moe, dat ze er nooit uit kwamen. Opa Jakob en opoe Jakoba lagen aan de **ENE KANT** en grootvader Willem en grootmoeder Willemina aan de **ANDERE KANT**.

Meneer en mevrouw Stevens met de kleine Sjakie sliepen in de andere kamer, zomaar op matrassen op de grond. 's Zomers ging dat nog wel, maar 's winters blies er een ijskoude wind de hele nacht over de vloer en dan was het **VERSCHRIKKELIJK**.

En er was geen denken aan om een beter huis te kopen, of een bed. Daar waren ze veel te arm voor.

Meneer Stevens was de enige van de familie met een baan. Hij werkte in een tandpastafabriek, waar hij de hele dag aan een lopende band stond en de dopjes op de tubes tandpasta schroefde, nadat die tubes gevuld waren. Maar een tandpastadopjesschroever wordt nooit erg goed betaald en de arme meneer Stevens, al werkte hij nog zo hard en schroefde hij de dopjes als een dolle op de tubes, kon toch nooit genoeg verdienen om ook maar de helft van de dingen te kopen die zo'n grote familie nodig had. Er was zelfs niet eens voldoende geld om genoeg eten te kopen. De enige maaltijden die ze konden betalen, waren brood met margarine voor het ontbijt, gekookte aardappelen met kool voor tussen de middag, en koolsoep voor het avondeten.

's Zondags was het een beetje beter. Ze verlangden altijd naar de zondagen, want dan kregen ze wel precies hetzelfde eten, maar ze mochten allemaal nog een tweede portie hebben.

De Stevensen verhongerden dus niet, maar de hele familie (de twee oude grootvaders, de twee oude groot-

moeders, Sjakies vader en moeder en vooral Sjakie zelf) liep de hele dag rond met een **AKELIG HOL GEVOEL** in de maag.

Sjakie had er 't meeste last van. En hoewel zijn vader en moeder vaak hun eigen eten aan hem gaven, was het toch allemaal lang niet genoeg voor een jongen in de groei. Hij verlangde verschrikkelijk naar iets stevigens en lekkerders dan kool en koolsoep. En waar hij het aller-allermeest naar verlangde, dat was...

CHOCOLA.

Als hij 's morgens naar school ging, zag Sjakie in de etalages grote stapels chocoladerepen liggen. Dan stond hij stil, drukte zijn neus tegen het glas en staarde, met het water in zijn mond. Heel vaak zag hij andere kinderen romige melkrepen uit hun zak halen en er lekker op knabbelen, en dat was natuurlijk een

MARTELING.

Maar eens per jaar, op zijn verjaardag, proefde Sjakie Stevens een beetje chocola. De hele familie spaarde geld voor die speciale gelegenheid, en als de grote dag kwam, kreeg Sjakie altijd een klein chocoladereepje om helemaal alleen op te eten. En iedere keer dat hij die reep kreeg, op zijn verrukkelijke verjaardagsochtend, stopte hij die voorzichtig in een spanen doosje dat hij bezat, en bewaarde hem alsof het een staaf goud was.

De eerste dagen keek hij er alleen maar naar, maar

hij raakte hem niet aan. En als hij het op het laatst niet langer uit kon houden, maakte hij het papier eromheen in een hoekje een heel klein beetje los, zodat hij een klein stukje chocola zag en dan nam hij een piepklein hapje, net genoeg om de heerlijke smaak door zijn hele mond heen te proeven. De volgende dag knabbelde hij weer zo'n piepklein hapje, enzovoort, enzovoort. Op die manier deed Sjakie langer dan een maand met zijn verjaardagsreepje.

Maar ik heb je nog niet eens het ergste verteld over Sjakie, die meer van chocola hield dan van iets anders. En dat ergste was veel erger dan repen zien in etalages, of kinderen vlak voor zijn neus repen zien eten. Het was zelfs het **MEEST TERGENDE** dat je je maar voor kon stellen, het was dit:

In de stad, vlak bij Sjakies huis, stond een

ENORME CHOCOLADEFABRIEK.

Stel je dat eens voor!

En het was niet gewoon een grote chocoladefabriek, nee het was de reusachtigste en beroemdste van de hele wereld. Het was de **WONKA-FABRIEK**, het eigendom van een man, Willie Wonka, die de grootste uitvinder en fabrikant van lekkers was, die ooit bestaan had. En wat was het een ongeloofelijk geweldige fabriek! Er stond een hoge muur omheen, en grote ijze-

ren hekken sloten de weg af. De schoorstenen braakten grote rookwolken uit en binnen in de fabriek hoorde je vreemde sissende geluiden. En buiten, honderden meters in het rond, hing een sterke, machtige chocoladegeur.

Twee keer per dag – naar school en terug – moest Sjakie vlak langs de hekken van de fabriek lopen. En iedere keer dat hij er voorbijging, liep hij héél, héél langzaam, hield zijn neus hoog in de lucht en ademde heel diep in, om de zalige chocoladegeur maar goed te ruiken.

O, WAT HIELD HIJ VAN DIE GEUR.

En o, wat zou hij dolgraag eens binnen in die fabriek gaan kijken...

DE FABRIEK VAN MENEER WILLIE WONKA

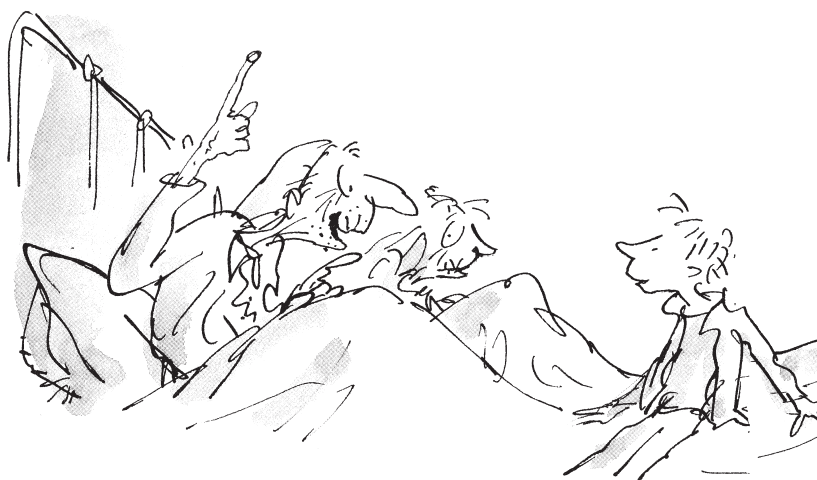
's Avonds als hij zijn avondmaal van waterige koolsoep op had, ging Sjakie altijd naar de kamer van zijn vier grootouders om naar hun verhalen te luisteren en ze daarna goedenacht te zeggen.

Alle grootouders waren boven de negentig. Ze waren zo verschrompeld als pruimedanten en zo mager als geraamten, en de hele lieve lange dag, tot Sjakie binnenkwam, lagen ze stilletjes in bed, twee aan ieder eind, met slaapmutsen op om hun hoofden warm te houden, en dommelden zo'n beetje omdat ze toch niets te doen hadden. Maar zodra de deur openging en ze Sjakies stem hoorden:

**'GOEDENAVOND
opa JAKOB
en opoe JAKOBA,
en grootvader WILLEM
en grootmoeder WILLEMINA,'**

gingen ze alle vier ineens rechtop zitten, hun oude gerimpelde gezichten begonnen te stralen – en ze begonnen te praten. Want ze waren dol op het jongetje. Hij was het enige plezierige in hun leven, en ze lagen de hele dag op zijn avondbezoekje te wachten. Dikwijls kwamen Sjakies vader en moeder er ook bij en dan stonden ze bij de deur te luisteren naar de verhalen die de oude mensen vertelden; en daardoor vergaten ze in dat gelukkige ogenblikje, dat misschien maar een half-uurtje duurde, hoe hongerig en hoe arm ze wel waren.

Op een avond ging Sjakie naar zijn grootouders en zei: ‘Is het écht waar dat Wonka’s chocoladefabriek de grootste van de wereld is?’

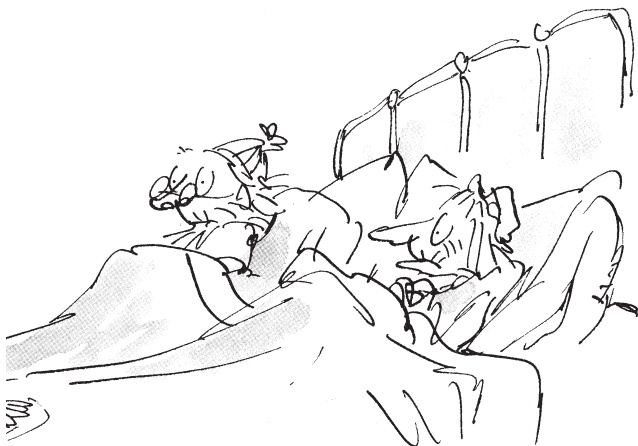

‘WÁÁR?’ riepen ze alle vier tegelijk. ‘Natuurlijk is het waar! Grote hemel, wist je dát niet eens? Hij is zowat vijftig keer zo groot als alle andere fabrieken.’

‘En is Willie Wonka echt de knapste chocolademaker van de wereld?’

‘Mijn beste jongen,’ zei opa Jakob en hij hees zich nog wat hoger op zijn kussen, ‘meneer Willie Wonka is de **ONGELOFELIJKSTE, GEWELDIGSTE, meest VERBAZINGWEKKENDE** chocoladefabrikant die ooit geleefd heeft. Ik dacht dat iedereen dat wel wist.’

‘Ik wist dat hij beroemd was, opa Jakob, en ook dat hij erg knap was...’

‘Knáp!’ riep de oude man. ‘Hij is veel meer dan dat. Hij is een *tovenaar* met chocola! Hij maakt alles en alles, wat hij maar wil. Is het niet zo, beste mensen?’

De andere drie knikten met hun hoofd langzaam op en neer en zeiden: ‘Absoluut waar, stellig! Zo waar als iets maar zijn kan.’

En opa Jakob zei: ‘Bedoel je dat ik je nog nooit het verhaal van meneer Willie Wonka en zijn fabriek heb verteld?’

‘Nooit,’ zei Sjakie.

‘Grote hemel nog aan toe. Dat ik dat vergeten kon!’

‘Wilt u het mij nu vertellen, opa Jakob, alstublieft?’

‘Dat wil ik zeker doen. Ga maar naast mij op bed zitten, beste jongen, en luister goed.’

Opa Jakob was de oudste van alle grootouders. Hij was zesennegentig en een halfjaar oud, en dat is wel zo ongeveer het oudste wat een mens worden kan. Net als alle stokoude mensen, was hij zwak en uitgeput en sprak hij gedurende de dag maar heel weinig. Maar ’s avonds als Sjakie, zijn geliefde kleinzoon, de kamer in kwam, scheen hij op een wonderlijke manier weer helemaal jong te worden. Alle moeheid viel van hem af, en hij werd even onstuimig en opgewonden als een jongen.

‘O, dat is me een man, die meneer Willie Wonka,’ riep opa Jakob. ‘Wist je bijvoorbeeld dat hij meer dan tweehonderd nieuwe soorten repen uitgevonden

heeft, elk met een verschillende smaak, en de ene nog **ZACHTER, ROMIGER en SMAKELIJKER** dan de andere?’

‘Zo is het,’ riep opoe Jakoba. ‘En hij stuurt ze naar alle uithoeken van de aarde! Is het niet zo, opa Jakob?’

‘En of, lieve, en of! En naar alle koningen en presidenten van de hele wereld. Maar denk niet dat hij alleen maar chocoladerepen maakt, o jee, nee. Hij heeft fantastische uitvindingen gedaan, die meneer Willie Wonka! Weet je dat hij een middeltje uitgevonden heeft om chocolade-ijs uren en uren koud te houden zonder ijskast? Je kunt het gewoon in de zon laten liggen op een warme dag, desnoods een hele ochtend, en nog smelt het niet.’

‘Maar dat is *onmogelijk!*’ riep Sjakie en hij staarde zijn grootvader aan.

‘Natuurlijk is het onmogelijk,’ riep opa Jakob, ‘het is gewoon *belachelijk*. Maar meneer Willie Wonka doet het!’

‘Dat is waar,’ knikten de anderen, ‘meneer Willie Wonka heeft het gedaan.’

‘Daar komt nog bij,’ zei opa Jakob, en hij sprak heel langzaam zodat Sjakie geen woord zou missen, ‘dat meneer Willie Wonka marsepein kan maken die naar viooltjes smaakt, en zachte karamels die iedere tien seconden van kleur veranderen als je erop zuigt, en kleine vederlichte snoepjes die heerlijk op je tong smelten

zodra je ze in je mond steekt. Hij kan kauwgum maken die nooit zijn smaak verliest, en bubbelgum die je

GEWELDIG GROOT

op kunt blazen, tot je er een speld in steekt en het opeet. En volgens een zeer geheim recept maakt hij prachtige blauwe gespikkelde eitjes, die in je mond **KLEINER** en **KLEINER** worden tot er uiteindelijk niets anders overblijft dan een klein suikeren vogeltje dat op de punt van je tong zit.'

Opa Jakob hield even op en ging met de tip van zijn tong even langzaam langs zijn lippen. 'Het water loopt me in de mond als ik eraan denk,' zei hij.

'Bij mij ook,' zei Sjakie, 'maar ga toch alstublieft verder.'

Terwijl ze aan het praten waren, kwamen de vader en moeder van Sjakie stil de kamer in en bleven bij de deur staan luisteren.

'Vertel Sjakie eens van die gekke Indiase prins,' zei opoe Jakoba, 'dat zal hij vast leuk vinden.'

'Je bedoelt prins Pondicherrie?' zei opa Jakob en hij begon zachtjes te lachen.

'Stapelgek,' zei grootvader Willem.

'Maar geweldig rijk,' zei grootmoeder Willemina.

'Wat deed hij dan?' vroeg Sjakie nieuwsgierig.

'Luister maar,' zei opa Jakob, 'ik zal het je vertellen.'

MENEER WILLIE WONKA EN DE INDIASE PRINS

‘Prins Pondicherrie schreef een brief aan meneer Willie Wonka,’ zei opa Jakob, ‘en vroeg hem om de lange reis naar India te maken om een kolossaal paleis voor hem te bouwen, helemaal van chocola.’

‘En deed meneer Willie Wonka het, opa?’

‘Ja, hij deed het. En dat was eventjes een paleis! Er waren honderd kamers in en alles was van donkere en lichte chocola gemaakt. De stenen van chocola, de ramen van chocola, de muren en plafonds van chocola, en ook de kleden en de schilderijen, de meubels en de bedden; en als je de kranen in de badkamer opendeed

stroomde er warme chocolademelk uit.

Toen het klaar was, zei meneer Wonka tegen prins Pondicherrie: “Ik moet u waarschuwen dat het ’t niet lang zal houden, dus u kunt het beter maar meteen op gaan eten.”

“Onzin,” schreeuwde de prins toen, “ik wil mijn paleis niet opeten. Ik wil niet aan de trap knabbelen of aan de muren likken. Ik ga er fijn in *wonen*.”

Maar meneer Wonka had natuurlijk gelijk. Er kwam een erg warme dag met een gloeiende zon, en daar begon het hele paleis te smelten en heel langzaam

IN ELKAAR TE ZAKKEN,

en de malle prins, die zat te dommelen in zijn zitkamer, werd klaarwakker toen hij merkte dat hij rondzwom in een groot bruin kleverig chocolademeer.’

De kleine Sjakie zat heel stil op de rand van het bed en staarde naar zijn grootvader. Zijn gezicht was gespannen en zijn ogen waren zo wijd opengesperd, dat je het wit rondom kon zien.

‘Is het heus waar,’ vroeg hij, ‘of houdt u mij voor de gek?’

‘t Is echt waar,’ riepen alle vier de oudjes tegelijk. ‘Natuurlijk is het waar, vraag maar aan wie je wilt.’

‘En ik ga je nog iets vertellen wat echt waar is,’ zei

opa Jakob. Hij boog zich naar Sjakie toe en dempte zijn stem tot een zacht, geheimzinnig gefluister:

‘NIEMAND... KOMT... ER... OOIT... **UIT!**’

‘Waaruit?’ vroeg Sjakie.

‘EN... NIEMAND... GAAT... ER... OOIT...
NAAR... **BINNEN!**’

‘**WAAR BINNEN?**’ riep Sjakie.

‘In Wonka’s fabriek, natuurlijk.’

‘Maar, opa, wat bedoelt u?’

‘Ik bedoel *fabrieksarbeiders*, Sjakie.’

‘Arbeiders?’

‘Bij alle fabrieken,’ zei opa Jakob, ‘zie je ’s morgens en ’s avonds lange rijen arbeiders de poorten in en weer uit stromen, behalve bij Wonka. Heb jij ooit één mens erin zien gaan of eruit zien komen?’

Sjakie keek langzaam naar de vier oude gezichten en zij keken alle vier naar hem. Het waren vriendelijke, hartelijke gezichten, maar ze keken ook volkomen ernstig. Er was geen spoor van grapjes maken of voor de gek houden te zien.

‘Nou, heb jij dat soms wel eens gezien?’ vroeg opa Jakob.

‘Ik... ik weet ’t heus niet, opa,’ stamelde Sjakie, ‘altijd als ik langs de fabriek loop, lijken de hekken gesloten!’

‘Precies,’ zei opa Jakob.

‘Maar er moeten toch mensen werken...’

‘Geen *mensen*, Sjakie, geen *gewone mensen* tenminste.’

‘Maar wie dan wel?’ riep Sjakie.

‘Aha... zie je wel, daar zit ’m de kneep! Dat is weer een voorbeeld van de slimheid van Willie Wonka.’

‘Sjakie, lieverd,’ zei mevrouw Stevens bij de deur, ‘je moet heus naar bed. Het is voor vandaag genoeg geweest.’

‘Maar, moeder, ik móét toch horen...’

‘Morgen, lieve jongen.’

‘Ze heeft gelijk,’ zei opa Jakob, ‘ik vertel morgenavond wel weer verder.’

DE GEHEIMZINNIGE FABRIEK SARBEIDERS

De volgende avond ging opa Jakob verder met zijn verhaal.

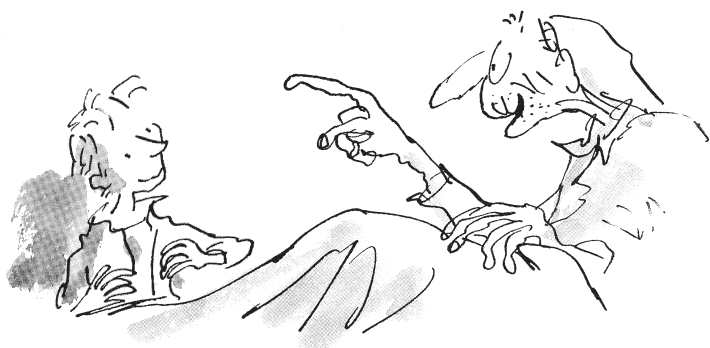
‘Kijk, Sjakie,’ zei hij, ‘niet zo lang geleden werkten er tienduizenden mensen in de fabriek van meneer Willie Wonka. Maar op een dag, helemaal onverwachts, stuurde meneer Wonka ze allemaal naar huis, *allemaal!* En ze kwamen nooit meer terug.’

‘Maar waarom?’ vroeg Sjakie.

‘Om de spionnen.’

‘Spionnen?’

‘Ja. Zie je, alle andere chocoladefabrikanten waren jaloers geworden op de verrukkelijke dingen die meneer Wonka maakte, en ze begonnen spionnen naar de fabriek te sturen om de geheime recepten te stelen. Die spionnen gingen werken in de Wonkafabriek en deden net alsof ze gewone arbeiders waren. Maar intussen zagen ze precies, terwijl ze daar werkten, hoe de dingen gemaakt werden.’

‘En gingen ze dan terug naar hun eigen fabriek om alles te verraden?’ vroeg Sjakie.

‘Dat moet wel,’ zei opa Jakob, ‘want spoedig daarna begon Piepelmansfabriek ook ijs te maken dat nooit meer smolt, zelfs niet in de heetste zon – en de fabriek van meneer Steekneus begon kauwgum te maken die nooit zijn smaak verloor, hoelang je er ook op kauwde. En toen begon meneer Wardeloos in zijn fabriek bubbelgum te maken die je enorm groot op kon blazen, tot je er een speld in stak en het opat. Enzovoort, enzovoort. En meneer Wonka rukte aan zijn baard en schreeuwde:

“Dat is ONTZETTEND.

**Ik ben GERUÏNEERD.
OVERAL ZITTEN SPIONNEN!**

**Ik zal mijn
FABRIEK MOETEN SLUITEN!”’**

‘Maar dat deed hij niet,’ zei Sjakie.

‘En of hij het deed! Hij zei tegen ál zijn arbeiders dat het hem speet, maar dat ze maar naar huis moesten gaan. Daarna deed hij de grote hekken van de poort dicht en sloot ze af met een ketting. En plotseling lag de geweldige fabriek van Wonka doodstil en verlaten. De schoorstenen rookten niet meer, de machines zoemden niet langer, en vanaf dat ogenblik werd er geen stukje chocola of snoep meer gemaakt. Geen mens ging erin of eruit, en zelfs meneer Wonka verdween volkomen.

Maanden en maanden gingen voorbij,’ ging opa Jakob verder, ‘maar de fabriek bleef gesloten. En iedereen zei: “Arme meneer Wonka. Het was zo’n aardige man. En hij maakte zulke ongeloofelijke dingen. Maar dat is nu uit. Het is voorbij.”

Maar op een dag gebeurde er iets heel vreemds. Heel vroeg in de morgen zag men dunne rookwolkjes uit de hoge schoorstenen van de fabriek komen! De mensen in de stad bleven stilstaan en kijken.

“WAT IS DAT NOU,” riepen ze, “iemand heeft de vuren aangestoken. Meneer Wonka zal weer begonnen zijn!”

Ze holden naar de poort en dachten natuurlijk dat die wijd open zou staan met meneer Wonka ernaast om de arbeiders te verwelkomen.

Maar nee! De grote ijzeren hekken waren nog altijd

gesloten en de kettingen zaten er, net als altijd, voor en meneer Wonka was nergens te zien.

“Maar de fabriek werkt!” riepen de mensen. “Luis-ter maar, je kunt de machines horen! Ze dreunen weer. En je kunt de geur van gesmolten chocola duidelijk ruiken!”

Opa Jakob leunde voorover en legde zijn vinger, zo lang en dun als een stokje, op de knie van Sjakie en zei zachtjes: ‘Maar het allergeheimzinnigste van alles, Sjakie, waren de schaduwen voor de ramen van de fabriek. De mensen op straat konden duidelijk heel kleine donkere schaduwen achter de matglazen ramen zien bewegen.’

‘Van wie waren die schaduwen?’ vroeg Sjakie vlug.

‘Dat is nu precies wat iedereen wilde weten.

**“De fabriek zit vol ARBEIDERS,”
riepen de mensen.**

**“EN ER IS TOCH NIEMAND
NAAR BINNEN GEGAAN!**

De hekken zijn GESLOTEN!

HET IS GEWOON KRANKZINNIG.

NIEMAND KOMT ER OOK UIT!”

Maar er was geen twijfel mogelijk dat de fabriek echt werkte,' zei opa Jakob. 'En sindsdien is hij blijven werken, tien jaar achter elkaar. En bovendien: de chocola en de suikerwerken die eruit komen zijn nog veel lekkerder en fantastischer geworden. En je begrijpt, als meneer Wonka nu iets uitvindt, kan noch meneer Piepelman, noch meneer Steekneus of meneer Wardeloos, noch wie dan ook het ooit namaken. Geen enkele spion kan in de fabriek komen om te zien hoe alles gemaakt wordt.'

'Maar, opa, wie...' riep Sjakie, 'wie doet dan al het werk in de fabriek van meneer Wonka?'

'Dat weet niemand, Sjakie.'

'Maar dat *kan* niet. Heeft iemand het wel eens aan meneer Wonka gevraagd?'

'Niemand ziet hem ooit. Hij komt nooit meer naar buiten. Het enige wat eruit komt zijn de repen, de bonbons en al het andere lekkers. Dat komt uit een speciale valdeur in de muur, netjes verpakt en met de adressen erop, en dat wordt iedere dag door de vracht-auto's van de Posterijen opgehaald.'

'Maar, opa, wat voor *soort* mensen werkt er dan?'

'Dat, mijn beste jongen,' zei opa Jakob, 'is een van de grootste geheimen van de chocolade-makende wereld. We weten maar één ding zeker: ze zijn heel klein. De vage schaduwen die je soms achter de ramen ziet, vooral 's avonds laat als het licht aan is, zijn van heel kleine

mensjes, die niet hoger komen dan mijn knie.'

'Die bestaan niet,' zei Sjakie.

Op dat ogenblik kwam meneer Stevens, de vader van Sjakie, de kamer in. Hij was juist thuisgekomen van de tandpastafabriek waar hij werkte en zwaaide opgewonden met het avondblad.

**'HEBBEN JULLIE HET NIEUWS
AL GEHOORD?'** riep hij. Hij hield de krant zo dat ze de grote koppen konden lezen. En daar stond:

WONKA'S FABRIEK EINDELIJK TE BEZICHTIGEN VOOR ENKELE GELUKKIGEN